

דגם תשובות למבחן באמנות התאטרון,

מס' 051201, קיץ תשס"ח

- (1) התשובות המובאות בדגם כוללות דוגמאות ממחזות מסוימים/הצגות מסוימות. על כל דוגמה אחרת שיציג התלמיד בתשובתו העונה לדרישות השאלה, יש לתת את מלוא הנקודות.
- (2) אין לחזור ולהדגים בתשובות שונות על פי אותו מחזה או אותה הצגה. אם התלמיד הדגים בתשובות שונות מאותו מחזה או מאותה הצגה, יש לתת ציון רק על התשובה לשאלה שהניקוד הניתן לה גבוה יותר.
- בכל תשובה על התלמיד לציין את שם המחזה/ההצגה ואת שם המחזאי/הבמאי.

המעריך:

יש לבדוק את תשובות התלמידים מהבחינות האלה:

- (1) שימוש בשפת התאטרון.
- (2) התאמה (רלוונטיות) בין השאלה להסבר שהתלמיד כותב.
- (3) באיזו מידה יצר התלמיד קשר בין המטלות השונות בשאלה.

פרק ראשון – צפייה

התלמיד צריך לענות על שתיים מהשאלות 1-4.

1. תלבושת

המטלה	סעיף
א. תיאור שתי תלבושות: — בכל תלבושת יש לציין פריט לבוש אחד או שניים. — סה"כ שלושה מאפיינים: צבע, עיצוב, גזרה, סגנון, סוג בד, מרקם. דוגמה 1: ההצגה "תפוחים מן המדבר", מחזאית סביון ליברכט, בימוי עודד קוטלר, הדמות – רבקה. — התלבושת של רבקה בתחילת ההצגה: <u>שמלה</u> כחולה עם שרוולים ארוכים, צווארון סגור ואורכה עד מעבר לברך. השמלה עשויה בד כבד ונוקשה שאינו נע גם כשרבקה רוקדת. בחזית השמלה תפורה פיסת בד לבנה, מעין סינר. צווארון השמלה נסגר באמצעות סרט בד אדום דק, גזרתה ישרה ודי רחבה, לכן קימורי הגוף מטושטשים. רבקה גורבת <u>גרביונים</u> אטומים בצבע הגוף, ונועלת <u>נעלי</u> סירה שחורות. — התלבושת של רבקה בסוף ההצגה: <u>מכנסי</u> גיינס קצרים בצבע כחול בהיר, גזרתם די הדוקה, וקו המותן שלהם מודגש; <u>גופיית</u> כותנה לבנה עם כפתורים, ועליה הדפסים בהירים בוורוד ואפרפר. הגופייה משוחררת (אינה מוכנסת לתוך המכנסיים), אך היא מבליטה את קימורי הגוף הנשיים שלה.	

<p>דוגמה 2: ההצגה "המלט", מחזאי שייקספיר בימיו עמרי ניצן, הדמות – אופליה.</p> <p>– באחת הסצנות בתחילת ההצגה (הסצנה עם לארטס ופולוניוס) אופליה לובשת <u>חולצת</u> טריקו בצבע ורדרד עם שרוול שלושה רבעים (אחרי המרפק), הבד נשפך, מפתח החולצה רחב ולעתים חושף כתף. החולצה ארוכה ואין רואים את <u>מכנסי</u> הבוקסר מטריקו לבן צמוד אלא רק כאשר היא מרימה ידיים; היא יחפה.</p> <p>– בסצנה עם קלודיוס וגרטרוד (שבמהלכה היא יוצאת מהבמה, ומחליפה תלבושת וחוזרת) היא לובשת <u>חליפה גברית</u> בצבע אפור-שחור, <u>חולצת</u> כותנה מכופתרת לבנה ונועלת <u>נעליים</u> גבריות שחורות. החליפה גדולה עליה, ונראה כאילו היא נלקחה מארונו של גבר שמידות גופו גדולות. שרוולי החולצה ארוכים משרוולי הז'קט, והיא מוכנסת ברישול למכנסיים. המכנסים מוחזקים בשלייקס בצבע שחור.</p> <p>– במהלך הסצנה אופליה פושטת את החליפה והנעליים ונשארת בקומבניזון קצרצר בצבע גוף בהיר, עם כתפיות דקות. באזור החזה יש עיטורי פרחים בצבע לבן.</p> <p>– כשאופליה חוזרת היא לבושה <u>בשמלה</u> לבנה מבד אטום המזכירה שמלת כלה. החלק העליון די צמוד לגוף, השרוולים עשויים תחרה, צרים עד המרפק ומתרחבים לאחוריו. תחתית השמלה עשויה שכבות בדים לבנים מבריקים ומעל טול שקוף. השמלה מתרחבת מהמותן ומטה, היא לא מגוהצת ולא מסודרת.</p>	
<p>ב.</p> <p>הסבר כיצד החלפת התלבושות משקפת את השינויים שהדמות עוברת במהלך ההצגה:</p> <p>דוגמה 1: "תפוחים מן המדבר".</p> <p><u>השינויים:</u> * בחייה של רבקה חל שינוי חיצוני – היא עוברת ממגורים בשכונה חרדית לקיבוץ חילוני. * נוסף לכך, ההערכה העצמית והדימוי העצמי שלה משתנים – בתחילה היא חשה מכווערת ובלתי ראויה לשידוך טוב, ובסיום היא חשה מאושרת מהנשיות ומהיופי שגילתה בתוכה. * מאישה סגורה היא הופכת לאישה משוחררת ואוהבת חיים.</p> <p><u>שינויים אלה משתקפים בתלבושות:</u> * השמלה שהיא לובשת בתחילת ההצגה מסתירה את קימוריה הנשיים, ואילו המכנסיים שהיא לובשת בסוף ההצגה מדגישים את קו המותן, * ההבדל בצבעים מכחול כהה לכחול בהיר ולבן מעיד על השינוי במצב רוחה ובתחושותיה (אפשר לראות ניצנים של אופטימיות כבר בפיסת הבד הלבנה ובסרט האדום שעל השמלה הכהה), * המעבר מבגד סוגר וחונק לבגדים משוחררים ופתוחים מבטא את השינוי בביטחון העצמי וביכולת להיפתח ולומר את אשר על לבה.</p> <p>דוגמה 2: "המלט".</p> <p><u>השינויים:</u> במהלך המחזה אופליה הופכת * מנערה מאושרת לנערה אומללה * מנערה אוהבת ואופטימית לנערה שבורה, חסרת תקווה שמאבדת את שפיות דעתה.</p> <p><u>שינויים אלה משתקפים בתלבושות:</u> הצבע הוורוד של חולצת הטריקו שהיא לובשת בתחילת ההצגה מסמל אופטימיות, הגזרה הקלילה מסמלת זרימה טבעית וחופשיות, ומכנסוני הבוקסר מעידים על משהו נערי וצעיר. השמלה הלבנה מסמלת תשישות נפשית. היא יכלה להיות שמלת כלה, אבל הרישול שבו היא מונחת על הגוף מזכיר יותר רוח רפאים. השמלה הגדולה והרחבה מדגישה את שבריריותה של אופליה ואת חוסר האונים שלה. הבד הכבד מכביד על תנועתה כפי שנסיבות החיים הכבידו על אושרה ועלומיה.</p>	

המטלה	סעיף
<p>הסבר בקצרה את הרעיון המרכזי בהצגה:</p> <p>דוגמה 1: ההצגה "יאקיש ופופצ'יה", מחזאי חנוך לוין, בימוי יבגני אריה.</p> <p>1. העולם הוא מקום מכוער, מדכא וחסר פשר, אולם אפשר להביט בו במבט ילדותי, ליצני, קומי ומשועשע ולראות את החיים כהרפתקה בקרקס, כמסע קרקסי וגרוטסקי.</p> <p>2. החיפוש אחר הטעם לחיים, מסע מלא תקווה של יאקיש ופופצ'יה (זוג מכוער וגרוטסקי) אל היופי, הפריון והאהבה. זהו החיפוש שלהם אחר ההגשמה הפיזית של חלום האהבה והזוגיות. חיפוש זה מקבל צביון קרקסי, ליצני וילדותי.</p> <p>דוגמה 2: ההצגה "אנטיגונה", מחזאי סופוקלס, בימוי חנן שניר.</p> <p>גאוה, יוהרה, דבקות עיקשת באמונה, הליכה עד הסוף, הרצון לממש ערכים ללא פשרות מוביל גם אנשים טובים ודגולים לסבל, לכאב ולאסונות. בלשון המחזה: "מילים גבוהות ויהירות יביאו רק מכות גדולות".</p>	<p>א.</p>
<p>יש להסביר ולהדגים כיצד מסייעים שניים מבין המרכיבים לבניית הרעיון המרכזי:</p> <p>דוגמה 1: יאקיש ופופצ'יה</p> <p><u>תפאורה</u></p> <p>— הבמה מכוסה יריעות נייר חום ואת התפאורה יוצרים השחקנים כשהם נכנסים אל הבמה עם פחי צבע ומברשות ומציירים בצבעים עזים של אדום, ירוק, כחול וצהוב על הרצפה והקירות, פרטים בעלילה כמו: פסי רכבת, פרה, שמש, חתול, גבעות ובתים. דבר זה יוצר תחושה שהמתרחש מול עינינו הוא מעין ציור או משחק ילדים.</p> <p>— עם התפתחות העלילה השחקנים דורכים בתוך הצבע, במקום להשתמש במכחול, ויוצרים ציור באמצעות המסע שעקבות רגליהם עושים על הבמה. דבר זה מעניק צבע למסע שלהם להגשמת האהבה.</p> <p><u>תלבושות</u></p> <p>— התלבושות הם חלק מהמופע הקרקסי: לכל הדמויות יש אפים אדומים או צבעוניים של ליצנים. התלבושות הססגוניות הם שילוב של בגדי ליצן ובגדי ילדים. למשל יאקיש לובש אוברול ירוק, גדול ומסורבל המוחזק בכתפיה אחת באמצעות כפתור צהוב גדול. מתחת לאוברול סוודר גדול ומרושל בפסים של טורקז וירוק ויש לו נעלי ליצן גדולות ולבנות עם חרטום עגול ונפוח.</p> <p>— מתחת לבגדיו של יאקיש מבצבץ בלון ירוק בתפקיד "המחוג" שמתנפח ומצטמק, ונותן ביטוי פיזי-קומי, קרקסי לחיפוש אחר החשק.</p> <p>— כשפופצ'יה בוכה היא משפריצה שני סילוני מים מתוך משקפיה הילדותיים, דבר שמדגים את הצביון הקרקסי, ליצני שמקבלים הבכי והאומללות שלה.</p> <p><u>מיזנסצנה</u></p> <p>— התנועה של השחקנים על הבמה מתרחשת פעמים רבות כמעין מסע או מרדף. מסע בעקבות התקווה למימוש האושר וגם לעתים בריחה או מרדף אחר דמויות שונות. למשל סצנת ההמלטות של השדכן וסצנות שבהן דמויות פורצות מתחת לנייר עליו מצוירים המקומות שאליהם מגיעים במסע, כמעין טריקים או תעלולים קרקסיים.</p>	<p>ב.</p>

המטלה	סעיף
<p>דוגמה 2: אנטיגונה תפאורה</p> <p>את הבמה סוגר קיר אחורי גבוה, דמוי אבן בצבע אפור-לבן שבקצהו העליון חקוקה כותרת בסגנון קלסי: "מילים גבוהות ויהירות יביאו רק מכות גדולות". כתובת זו חוזרת בכמה שורות ומדגישה את המוטו והרעיון המרכזי של המחזה.</p> <p>מהקיר האחורי נפתחת שלוחה או לשון היורדת אל השולחן הארוך המשתרע לרוחב הבמה כולה. לשון זו היא בעצם גשר המוליך אל ארמון המלך. הגשר המוגבה יוצר תחושה שארמונו של השליט קראון סגור מפני העם ומדגיש את היותו שליט יהיר, מנותק, בלתי נגיש, שאינו קשוב לאחרים.</p> <p>תלבושות</p> <p>אנטיגונה לבושה כולה בשחור או כולה בלבן. השמלה הלבנה המפוארת והארוכה מברוקד רקום יוצרת רושם של מעמד גבוה, הידור ונוקשות אך היא גם מעין שמלת כלולות שהיא לובשת בדרכה אל מותה. בחירה זו מבטאת את הבחירה שלה להקריב את עצמה על מזבח הערכים שלה. היא הולכת אל סופה בגאווה, כאילו זה יום חתונתה.</p> <p>המלך קראון לבוש מעיל הדומה למעיל צבאי, ארוך, אלגנטי, מלכותי בגוון סגלגל. המעיל מדגיש את הרושם היהיר, המרוחק, הנוקשה, הסגור והבלתי נגיש, בגד שיוצאים אתו למלחמה או למאבק.</p> <p>המקהלה מורכבת מארבעה קשישים, שהם ספק חיילים ותיקים ספק זקני השבט, לבושים חליפות מהוהות, ישנות ועונדים על חזם עיטורי גבורה ממלחמות העבר. הופעה זו לעומת הופעתו של קראון מרמזת על קיומה של אפשרות אחרת פחות קיצונית, פחות גאה, יותר אנושית והרמונית.</p> <p>מיזנסצנה</p> <p>המיקום המוגבה של המלך קראון ביחס לאחרים: המלך קראון ממוקם תמיד במקום גבוה יותר משל האחרים, הוא מגיע דרך הגשר הפרטי של הארמון שלאיש מהעם אין דריסת רגל עליו. הוא כמעט שאינו יורד למשטח הרצפה ובמקרים רבים הוא ניצב או הולך על השולחן הארוך שמשתרע לרוחב הבמה. העמדה זו מבטאת את היותו מורס מעם ורואה את עצמו כפוסק העליון, אף פעם אינו ממקם את עצמו באותה רמה, ב"גובה העיניים" עם האחרים.</p> <p>השולחן הגבוה המשתרע לרוחב הבמה הוא מעין מסלול מוגבה שמוביל את הדמויות הנמצאות עליו למוות ולאבדון. בהתחלת ההצגה מוטלות עליו גופות הלוחמים ובהמשך צועדים ומתעמתים עליו קראון ואנטיגונה. אנטיגונה פוסעת עליו לקראת מותה וקראון לקראת אסונו.</p>	<p>ב.</p>

3. מוסכמות (קונבנציות) התאטרון

המטלה	סעיף
<p>יש לתאר ולהסביר כיצד המרכיבים הבימתיים משמשים ליצירת מוסכמה לסימון מקום:</p> <p>דוגמה: ההצגה "אשכבה", מחזאי ובימוי חנוך לוין.</p> <p>לוין השתמש בכמה מרכיבים בימתיים: עבודת השחקן, פרטי תפאורה, אבזרים ותלבושות ליצירת מוסכמה המסמנת את בקתת העץ של הזקנים. השחקן ניצב על שני שרפרפי עץ קטנים עם משענת שמסמנים את פנים הבית (על אחד מהם יושב הזקן ועל השני הזקנה). השחקן לובש מכנסיים מקומטים ועבים בגוני חום שונים, שמרקם מזכיר עץ. לכתפיו של השחקן מחוברת קונסטרוקציה קטנה בצבע עץ שהמראה שלה מזכיר גג רעפים. מכיוון שהבקתה ישנה ועלובה, השחקן עומד כשפלג גופו העליון כפוף, בידו הוא מחזיק עששית דולקת המסמנת את האור שבתוך הבקתה.</p>	<p>א.</p>

המטלה	סעיף
<p>יש לתאר ולהסביר כיצד המרכיבים הבימתיים משמשים ליצירת מוסכמה לסימון מעבר זמן:</p> <p>ליון השתמש בכמה מרכיבים בימתיים ליצירת מוסכמה המסמנת את הזמן שעובר בנסיעה של הזקנים מפופקה לחלופקה: עבודת השחקן, מיזנסצנה, אבזרים ותאורה.</p> <p>— הסוס המוביל את העגלה הוא שחקן, והעגלה מורכבת משחקנים המחזיקים מסגרת עץ. הם עוצרים כדי להעלות את הזקן והזקנה ונעים בתיאום ובקצב. הם מקיפים את הבמה ומורידים את הזקנים, ובכך הם מסמנים את המעבר בזמן — משך הנסיעה מפופקה לחלופקה.</p> <p>— בתוך כדי הנסיעה חוצה את הבמה שחקנית לבושה שחורים האוחזת ביד מורמת חפץ עגול, לבן ומבריק המסמן את הירח.</p> <p>— תאורת הבמה אפלולית כדי לסמן את הלילה. כשהשחקנית מסיימת לחצות את הבמה, משתנה התאורה ונעשית בהירה יותר, ובכך מסתמנת תחילתו של יום חדש.</p>	<p>ב.</p>

4. שילוב מדיה בהצגת תאטרון

המטלה	סעיף
<p>תיאור אופן השימוש במדיה במהלך ההצגה:</p> <p>יש לתאר מה הוקרן ועל מה הוא הוקרן.</p> <p>דוגמה 1: ההצגה "מקווה", מחזאית הדר גלרון, בימוי מיכה לבינסון.</p> <p>מה הוקרן: במהלך ההצגה הוקרנו כתוביות שצינו תאריכי התרחשות, כתוביות של פרשת בת יפתח והקרנה של גופתה הצפה של תהילה בתוך ברכת המקווה. על מה הוקרן: ההקרנות הן על מסך רשת קבוע המכסה על ברכת המקווה. בסצנות המתרחשות בחלל הכניסה וההמתנה — המסך נראה כמו קיר, ובסצנות המתרחשות בברכה — הוא חושף את פנים הברכה באמצעות התאורה.</p> <p>דוגמה 2: ההצגה "פלונטר", מחזאית ובמאית יעל רונן.</p> <p>מה הוקרן, ועל מה הוקרן: בתחילת ההצגה החומה מתפקדת כמסך, ומוקרנת עליה המילה "פלונטר" בשלוש שפות: בעברית, בערבית ובאנגלית. בהמשך ההצגה כתוביות של תרגום מוקרנות על מסכים מיוחדים משני צדי הבמה.</p> <p>יש גם קטעי וידאו, ובהם מוקרנים חומרים דוקומנטריים מערוצי חדשות (דמויות של פלסטינים, מתנחלים, המון) וצילומי השחקנים. בסצנה האחרונה למשל על החומה בתפאורה מוקרן סרט של החומה האמתית שהשחקנים מהלכים עליה.</p>	<p>א.</p>

המטלה	סעיף
<p>יש להסביר ולהדגים כיצד שילוב המדיה בהצגה משרת שני תפקידים:</p> <p>דוגמה 1: ההצגה "מקווה".</p> <p><u>השלמת מידע על העלילה</u></p> <p>ההקרנה של גופתה הצפה של תהילה בתוך ברכת המקווה חושפת לקהל מידע על גורלה של תהילה.</p> <p><u>השלמת מידע על המקום</u></p> <p>ההקרנה של פנים ברכת המקווה מאפשר לקהל להתבונן במקום שאינו גלוי לעין בדרך כלל, ובכך מעביר לו מידע אינטימי על מקום ההתרחשות.</p> <p><u>השלמת מידע על הזמן</u></p> <p>הכתוביות מציגות את תאריכי ההתרחשות, וכך הן מציינות את הזמן שחלף – חודש נוסף שבו הנשים מגיעות למקווה.</p> <p><u>בניית הרעיון המרכזי</u></p> <p><u>הרעיון:</u> שיתוף הפעולה של נשות הקהילה החרדית עם דיכונן על ידי הגברים מונע מהן להיות מאושרות, לממש את עצמן ואת חייהן.</p> <p>רעיון זה נבנה באמצעות:</p> <ul style="list-style-type: none"> – הקרנת תמונה המראה את הגופה של תהילה בתוך המקווה. תמונה זו משמשת אות אזהרה לתוצאות הדיכוי אם הנשים ימשיכו להיכנע לו. – הקרנת הפסוקים מפרשת בת יפתח על נערה צעירה שלמען כבוד אביה הסכימה להקריב את חייה. הסכמה זו מבטאת את הרעיון של מחיר ההשלמה עם ערכים גבריים. <p>דוגמה 2: ההצגה "פלונטר".</p> <p><u>השלמת מידע על המקום</u></p> <p>קטעי הווידאו מגדירים את המקום לא רק כמרחב פיזי (שטחים, התנחלויות, חומה), אלא גם כמרחב של איבה ושל מאבק.</p> <p><u>בניית הרעיון המרכזי</u></p> <p><u>הרעיון:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> – התסבוכת שהחברה הישראלית מצויה בה, העיוורון והאטימות המושרשים בה, וחוסר היכולת של כל אחת מהקבוצות "לראות" את האחרת. – אם הצדדים לא יבינו שבצד השני יש בני אדם כמותם, הסבך (הפלונטר) של הסכסוך רק יחמיר. <p>רעיון זה נבנה באמצעות:</p> <ul style="list-style-type: none"> – המילה "פלונטר" המוקרנת בשלוש שפות. סוג של הצהרה – שפות שונות האומרות אותו דבר. – בתמונת הסיום מוקרן סרטון של שחקני ההצגה ההולכים על גדר הפרדה האמתית. סרטון זה ממחיש את הרעיון שכל עוד יש גדר הפרדה, אף צד לא יוכל לראות את בני האדם החיים בצד השני. 	<p>ב.</p>

פרק שני – סוגות (ז'אנרים): קומדיה, טרגדיה

התלמיד צריך לענות על אחת מהשאלות 5-6.

5. הקומדיה כדרמה חברתית

המטלה	סעיף
<p>הסבר הביקורת על החברה: דוגמה: המחזה "טרטיף", מחזאי מולייר. המחזה מוקיע את הצביעות החברתית בתקופתו. מולייר מבקר את ההקצנה בדת הנוצרית בתקופתו מצד חלק מאנשי הדת. הוא מתקיף את אלה המרשים לעצמם לעשות הכול בשם האמונה. ביקורת זו מבוססת באמצעות דמותו של טרטיף, המנצל את מעמדו ואת אמונתו התמימה של אורגון לטובתו החומרית. טרטיף מגלם תכונות שליליות כמו צביעות, סחטנות וחנופה – תכונות המחדדות את הליקויים החברתיים שמולייר מבקר, ואורגון מתגלה במלוא חולשתו וטיפשותו כאשר הוא מעריך באופן תמים ועיוור את "איש הדת" הצבוע – טרטיף.</p>	<p>א.</p>
<p>אמצעי קומי אחד, הדגמה והסבר כיצד אמצעי זה משרת את הביקורת על החברה: האמצעים: חזרה; יצירת קריקטורה (עיוות, הקצנה); החלפת הטבעי במלאכותי. חזרה הסבר: כאשר אדם חוזר על עצמו בדיבור או בפעולה, הוא מוצג כאוטומט, כמי שמתנהג במכניות ולא בטבעיות – דבר זה מדגיש את הגיחוך שבדמותו, מעורר צחוק, ומסייע להסרת המסווה מעל הצביעות והאיוולת בהתנהלות של אנשי הדת הקיצוניים שאותם מבקר מולייר. הדגמה: במערכה הראשונה אורגון חוזר לביתו ממסע ושואל את דורין, המשרתת שלו, מה חדש במשפחתו. דורין מספרת לו שאשתו אינה מרגישה טוב, אך הוא שואל על טרטיף כשהוא חוזר כל פעם על המילה: "וטרטיף"? דורין מגזימה בתיאור מצבה של אלמיר אשתו, ובתיאור הבהמיות של טרטיף, אך אורגון ממשיך להתייחס לטרטיף בלבד, מכנה אותו: "מסכן" ומתעלם מאשתו. נוסחה זו חוזרת על עצמה ארבע פעמים. תגובה אוטומטית זו מדגישה את הדו-שיח של חירשים שנוצר בינו לבין המשרתת שלו, וממחישה את חוסר הרגישות שלו כלפי אשתו ואת הטיפשות והעיוורון המאפיינים את יחסו כלפי "איש הדת" המזויף שהוא בעצם זולל וסובא, חסר כל רוחניות. קריקטורה (עיוות) הסבר: טרטיף ואורגון מוצגים כקריקטורות, הם משקפים היבטים נלעגים, מוגזמים, מעוותים ומגוחכים של ההתנהגות האנושית שאותה מולייר מבקר. הדגמה: הדאגה המופרזת של אורגון לשלומה של טרטיף או ההתחסדות המוגזמת והצבועה של טרטיף כשהוא אומר לדורין להסתיר את החזה שלה עם מטפחת כי זה מעורר את היצרים, בשעה שהוא מתכנן איך לפתות את אשתו של אורגון, או הגיחוך המופגן בדמותו של טרטיף כפי שהיא משתקפת בדיאלוג עם אלמיר (אשת אורגון), החוששת מהחטא בקיום יחסים אתו, ואילו הוא מרגיע אותה באומרו שיוכל להשיג לה מחילה על הניאוף.</p>	<p>ב.</p>

6. **הסיום בטרגדיה ובקומדיה**

סעיף	המטלה
<p>א.</p>	<p>יש לציין ולהסביר שני מאפיינים של הסיום בטרגדיה, ולהדגים אחד מהם:</p> <p>* <u>צינון והסבר</u>: הסיום הכרחי אַן נובע באופן הגיוני מעלילת הטרגדיה (מסתבר). הגיבור הטרגי מניע את העלילה, ובמעשיו הוא מוביל לסוף בלתי נמנע, סוף קשה ומר לגיבור.</p> <p><u>הדגמה</u>: המחזה "אדיפוס המלך" מאת סופוקלס. במהלך העלילה אדיפוס חוקר את רצח ליוס, המלך הקודם, כדי להסיר את עונש המגפה שהטילו האלים על העיר תבי משום שהרוצח לא נענש. אדיפוס נחוש לחקור את הרצח, ואף על פי שבכל שלב בחקירה הוא מתקדם לקראת הגילוי שהוא זה שרצח את ליוס, הוא ממשיך ללא לאות ובניגוד לדברי הסובבים אותו, עד שהאמת המרה נודעת לו, ובעקבותיה אין לו בררה אלא להעניש את עצמו, וסבלו נורא.</p> <p>* <u>צינון והסבר</u>: בסיום הטרגדיה מצבו של הגיבור נורא ואיום: הוא סובל קשות, מעמדו בשפל, הוא מאבד את כל מה שהיה לו ולפעמים גם את חייו.</p> <p><u>הדגמה</u>: בעקבות הגילוי של אדיפוס כי הוא רוצח אביו ובוועל אמו, הוא מפנים את כל מעשיו השגויים, ובראותו את גופת יוקסטה אמו, הוא מעורר את עיניו. הוא מכיר בזוועות מעשיו ובאחריותו, וגוזר על עצמו גלות וחוסר כול (על פי צו האלים). הוא מאבד את משפחתו, מעמדו, כבודו, ביתו וארצו, ונעשה נע ונד.</p> <p>* <u>צינון והסבר</u>: בסוף הטרגדיה, נוסף על החמלה על הגיבור הטרגי, יש סיכום המבטא תחושה של אישור מחדש וקבלה של סדרי העולם ושל הערכים האנושיים.</p> <p>* <u>צינון והסבר</u>: בסוף הטרגדיה הקהל חווה תחושת קתריזיס (הטהרות, הזדככות). תחושה זו נובעת ממיזוג של פחד וחמלה שהקהל חש בגלל מצבו של הגיבור.</p>
<p>ב.</p>	<p>יש לציין ולהסביר שני מאפיינים של הסיום בקומדיה, ולהדגים אחד מהם:</p> <p>* <u>צינון והסבר</u>: סוף טוב. סוף שמח, בעקבות התרה של הקונפליקט המרכזי לשביעות רצון דמויות הנאהבים ולשביעות רצון הקהל.</p> <p><u>הדגמה</u>: למשל במחזה "טרטיף" מאת מולייר. ולר ומריאן, לא יכלו להינשא זה לזו בשל התנגדות אורגון אביה של מריאן שרצה להשיאה לטרטיף. אך בסיום המחזה הם מקבלים אישור לממש את תשוקתם ולהינשא, ולכבוד נישואיהם נערכת חגיגה.</p> <p>* <u>צינון והסבר</u>: סיום מפתיע – סיום זה לא נבנה במהלך העלילה או על ידי הכנה הגיונית למפנה או לידיעה, (הכנה העשויה לנבוע מפרט, מהתפתחות או ממידע קודמים בעלילה). הידיעה מגיעה במפתיע ו"הופכת את הקערה על פיה", לשמחת הצופים. זהו "דאוס אקס מכינה" – האל היוצא מהמכונה ופותר את הבעיה בדרך של קסם.</p>

המטלה	סעיף
<p><u>הדגמה</u>: בטרטיף, אף על פי שפרצופו האמתי של טרטיף כבר נחשף בפני אורגון (בתמונה החמישית של מערכה רביעית) והוא מנסה לגרשו מביתו, מתברר שמצב המשפחה והנאהבים בכי רע. אורגון ומשפחתו מאבדים את כל רכושם, מעמדם וכבודם, ואורגון נמצא בסכנת מאסר על בגידה במלך. כאשר קצין המלך מגיע עם טרטיף בסיום המחזה, מתבצע "דאוס אקס מכינה" – הקצין אוסר את טרטיף ומספר כי המלך החכם והדגול כבר ידע שטרטיף הוא נוכל ורמאי המפיל ברשתו אנשים מכובדים וטובים, ועל כן הוא אוסר אותו. בשל נאמנות אורגון בעבר למלכו, הוא משיב לו את כל רכושו ומעמדו וחונן אותו מאשמת בגידה. למהלך זה אין כל רקע או הכנה, והוא אינו נובע מפרט, ממידע או מהתפתחות קודמים בעלילה.</p> <p>* <u>צינון והסבר</u>: בסיום הקומדיה יש היווצרות של חברה "חדשה", משופרת: הצעירים הצליחו במאבקם על עיקרון מסוים, ובכך גרמו לחברה להיות צודקת יותר.</p> <p>* <u>צינון והסבר</u>: בסיום הטוב ובחגיגה משתתפות גם הדמויות האנטגוניסטיות, אלה שהתנגדו לצעירים.</p>	

פרק שלישי – סגנונות תאטרון במאה ה-20: ריאליזם, תאטרון אפי, תאטרון אבסורד
 התלמיד צריך לענות על אחת מהשאלות 7-9.

7. תיאטרון אפי

המטלה	סעיף
<p>א. <u>הצגת שני מאפיינים של התאטרון האפי</u>: המאפיינים הם: עיצוב דמויות על פי שיוך מעמדי-חברתי; מספר; שירים; הרחקה/היסטוריפיקציה; כותרות; חשיפת המנגנון הבימתי; חשיפת אמצעי התאורה. <u>דוגמה</u>: המחזות – "הנפש הטובה מסצ'ואן", "מעגל הגיר הקווקזי". <u>עיצוב דמויות על פי שיוך מעמדי-חברתי</u>: מרבית הדמויות מעוצבות על פי מעמדן החברתי. למשל שוטר, מוכר מים, זונה, בעלת חנות. כל מעמד חברתי מאופיין בתכונה אחת דומיננטית. <u>שימוש במספר כמתווך בין הקהל לבמה</u>: המספר פונה ישירות לקהל ומכוון אותו למסקנות הרצויות. <u>קיטוע העלילה באמצעות שירים</u>: ב"נפש הטובה מסצ'ואן" במהלך העלילה, אחרי רגעים דרמטיים, יש שיר הקוטע את העלילה ומציג על פי רוב באופן אירוני את מה שקורה בתמונה.</p>	

המטלה	סעיף
<p>הסבר והדגם כיצד שני המאפיינים שהוצגו בסעיף א משרתים את מטרתו של ברכט – להניע את הצופים לשנות את המציאות החברתית:</p> <p><u>עיצוב הדמויות על פי שיוך מעמדי:</u> מדגיש את התפיסה של ברכט שבעלי הממון מנצלים את האנשים הפשוטים והעניים. בכך הוא רוצה לעורר את הקהל למחשבה ביקורתית ולמהפכה חברתית.</p> <p>במחזה "הנפש הטובה מסצ'ואן" למעמדות הנמוכים שייכת שן-טה – זונה טובת לב שכולם מנצלים, ולמעמדות המנצלים שייכים: מי טסו – בעלת הבית האכזרית ובעלת הרכוש שמנצלת את שן-טה ואת שאר החלשים, וכן הספר העשיר שן-פו שמנצל את כספו כדי להשיג את שן-טה ולכבול אותה אליו, ומתעלל בוואנג מוכר המים.</p> <p><u>שימוש במספר:</u> בפנייתו אל הקהל, המספר מסיט את תשומת הלב מהסבל של הדמות – למשל מהסבל של גרושה שתינוקה נלקח ממנה במחזה "מעגל הגיר הקווקזי". בכך הוא מונע את ההזדהות הרגשית של הקהל ומעורר אותו להגיע למסקנות מעשיות בשאלות של צדק חברתי וטבעי.</p> <p><u>קיטוע העלילה באמצעות שירים:</u> הסצנה של מפעל הטבק של שן-טה במחזה "הנפש הטובה מסצ'ואן", נקטעת כאשר המשתתפים שרים את שיר הפילים כשהם נעים כמו סרט מכני אנושי. שיר זה מאיר באור אירוני את סיפור התקדמותו של סון, ויוצר קיטוע הבולם את תחושת ההזדהות של הקהל, וממקד את תשומת לבו בניצול ובמצוקות החברתיות של הפועלים העניים.</p>	<p>ב.</p>

8. **תאטרון אבסורד**

המטלה	סעיף
<p>יש להסביר על פי דבריו של א' אדאמוב שניים מהרעיונות המאפיינים את תפיסת העולם של מחזות האבסורד:</p> <p>– הקיום של האדם בעולם <u>חסר משמעות</u>, חסר פשר, היגיון או סיבתיות. בציטוט האדם מתקשה להבין את מקומו בעולם, הוא שואל מי אני, והוודאות היחידה היא עצם קיומו.</p> <p>– האדם נמצא במצב של <u>בדידות קיומית</u>, אין הוא מסוגל ליצור קשר או לקיים תקשורת משמעותית עם הזולת.</p> <p>– חוסר הפשר והבדידות גורמים לתחושה של <u>סבל</u> וחרדה.</p> <p>– האדם עסוק רק בצרכים הקיומיים הבסיסיים ביותר של ההישרדות – את השאלה מי אני הוא אינו מפתח באופן פילוסופי, הוא מוגבל לקיומו המצומצם (אני לבד, אני סובל ואני לא מבין למה).</p>	<p>א.</p>

המטלה	סעיף
<p>יש להדגים את הרעיונות שהוסברו בסעיף א על פי מחזה/מחזות אבסורד:</p> <p>דוגמה 1: "הזמרת הקירחת", מחזאי יוג'ין יונסקו.</p> <p><u>חוסר משמעות/הפשר בעולם</u></p> <p>— בסצנת הפתיחה יש שיחה חסרת תכלית בין בני הזוג סמית על אודות ארוחת הערב שזה עתה סיימו לאכול, בעצם לא נאמר בשיחה דבר. לאחר מכן הם עוברים לפטפוט סתמי עם נימה מסוימת של ויכוח על משפחה שלמה שלכל הנפשות בה (סבא, בת, דוד, בן) קוראים בובי וואטסון. חילופי הדברים בין בני הזוג סמית הם חסרי משמעות לחלוטין, הם מעבירים את הזמן בגינונים של זוג בורגני, בלי סיבה או היגיון.</p> <p>— סצנת הפתיחה חוזרת על עצמה באופן שרירותי בסוף המחזה בשינוי דמויות — בני הזוג מרטין. העובדה שדבר לא משתנה מלבד השמות של הדמויות מדגישה את המקריות בחיים את היעדר הסיבתיות וחוסר המשמעות.</p> <p><u>הבדידות הקיומית</u></p> <p>— בתמונת ההיודעות בין בני הזוג מרטין נחשף מצבו האבסורדי והבודד של האדם דווקא במקום שבו הוא אינו אמור להיות לבד — בזוגיות, בקשר המשפחתי. בתהליך של היקש לוגי בני הזוג מגיעים, להפתעתם, למסקנה שמאחר שהם גרים באותו בית, באותה קומה, ובאותו חדר ואף חולקים אותה מיטה — הם בעל ואישה.</p> <p>— השפה אינה מתפקדת כאמצעי תקשורת בין אנשים. בתמונת הסיום, למשל נזרקים משפטים שאינם יוצרים דיאלוג משמעותי בין הדמויות, הן צועקות זו אל זו. חוסר היכולת לתקשר מועצם כאשר שני הזוגות עומדים וצורחים משפטים, אחר כך מילים ולבסוף הברות חסרות פשר.</p> <p>דוגמה 2: "מחכים לגודו" מאת סמואל בקט.</p> <p><u>הסבל</u></p> <p>ארבע הדמויות במחזה — גוגו, דידי, פודזו ולאקי מעבירים את הזמן בצפייה. זוהי ציפייה מהולה בסבל ששיאו בסצנה במערכה השנייה, כאשר לאקי האילם מוביל את פודזו שהתעוור בינתיים. הם נופלים, צועקים ובוכים. פודזו לא רואה ולא מצליח לקום, וגוגו ודידי, אחרי תחינות חוזרות ונשנות של פודזו, מנסים לעזור להם לקום, אך גם הם נופלים ושוכבים על הבמה בערמה עם האחרים. אמנם יש בסצנה אלמנט קרקסי ומשעשע, אך בעיקרה היא מבטאת ייאוש וסבל שאין רואים את סופו ואי-אפשר להימנע ממנו.</p>	<p>ב.</p>

9. עיצוב הדמות בתאטרון המאה ה-20

המטלה	סעיף
<p>א. – ציון שם של דמות שבחר, סגנון תאטרון במאה ה-20, ציון שם המחזה, שם המחזאי.</p> <p>– יש להדגים שני אמצעים האופייניים לעיצוב הדמות בסגנון התאטרון שבחר: דוגמה 1: הדמות: אסטרטגון (גוגו), המחזה "מחכים לגודו", מחזאי סמואל בקט, סגנון האבסורד.</p> <p><u>האמצעים</u></p> <p>– הדמות <u>סתומה וחסרת פשר:</u> המניעים שלה אינם ברורים והמעשים שלה אינם מובילים לשום מקום או תוצאה. אסטרטגון מעוצב כדמות חסרת פשר, נטולת ביוגרפיה, זהות ייחודית. הוא ישן בתעלה וחוטף מכות כל הלילה, מעביר את זמנו בצורה סתמית עם ולדימיר. הוא רוצה ללכת אך אינו הולך. מדבר על הרצון להיפרד אך אינו נפרד. אינו זוכר כמעט כלום – גם לא את מטרת שהותו במקום שבו הוא נמצא. מפעם לפעם יש לו הבלחות של משפטים פילוסופיים על המהות המאיימת וחסרת הפשר של החיים.</p> <p>– <u>הדמות אינה מתפתחת:</u> היא חסרת עבר או עתיד וגם ההווה שלה חסר משמעות. אין לה אפיון פסיכולוגי ברור וקבוע, היא מסיימת בנקודה זהה כמעט לגמרי להתחלה, אך מצבה גרוע קצת יותר. לא נודע לנו מיהו אסטרטגון ומה עשה בחייו. הוא חסר כול, באמצע שום מקום ורצונותיו מסתכמים בחיפוש פסיבי למדי אחרי מפלט מאימה, קש לישון עליו ואוכל. כל אלה מקנים תחושה של מעגליות חסרת מוצא שכמוה כדריכה במקום.</p> <p>– <u>הדמות מעוצבת באופן גרוטסקי:</u> אסטרטגון סובל מכאב ברגליו והן מסריחות. הוא מתנהג כליצן זקן ומיואש, ושואל שאלות ילדותיות. הוא נוטה להתלונן ולבקש שימצאו לו תעסוקה. הוא חסר תושייה וזקוק לטיפול כמו תינוק – שישפקו לו אוכל ושינה ושיעבירו לו את הזמן.</p> <p>– <u>הדמות חווה אימה קיומית מתמדת בלי סיבה ברורה:</u> אסטרטגון נבהל מכל רחש או התקרבות של אדם אחר למקום ומבקש מוולדמיר עזרה ומחסה. הוא מגמגם משפטים מרוסקים המביעים אימה וחידלון, ואפילו האפשרות להתאבד שהוא מעלה כמוצא, נדחית שוב ושוב.</p> <p>דוגמה 2: הדמות: אמא קוראז', המחזה "אמא קוראז'", המחזאי ברטולד ברכט, סגנון אפי</p> <p><u>האמצעים</u></p> <p>– <u>הדמות מעוצבת על פי שיוך מעמדי-חברתי:</u> על פי תפיסתו המרקסיסטית של ברכט, הדמויות ששייכות למעמד הגבוה תמיד יהיו נצלניות, אגואיסטיות, שולטות באחרים, קהות חושים. הדמויות ששייכות למעמד הנמוך תמיד יהיו עניות, נזקקות, מנוצלות, הן נמצאות במלחמת הישרדות כלכלית מתמדת ולכן כשמזדמן להן גם הן הופכות למנוצלות. לחלק מהדמויות אין אפילו שם, הן נקראות על פי מקצוען/תפקידן (גנרל, בעלת הבית, איכה, טבח). אמא קוראז' שייכת למעמד חברתי נמוך, היא מתפרנסת כספסרית מלחמות הנוודות עם עגלת סחורות בעקבות המלחמות. היא מתומרנת במאבק ההישרדות הכלכלית שלה על פי התנהלות המלחמות שנקבעות בשרירותיות על ידי המעמד השליט שמרוויח מהן.</p>	

<p>— <u>הדמות אינה מתפתחת ואינה משתנה</u>: מהלך העלילה אצל ברכט מפותל ומזמן לדמות אירועים רבים, ואף על פי כן היא אינה משתנה. אולי היא מאבדת נכסים אבל תכונותיה ופעולותיה אינם משתנים. אמא קוראז' מאבדת את שלושת ילדיה במלחמה, אחד אחרי השני, ואף על פי כן אין היא לומדת דבר מאובדנם. היא נותרת רק עם עגלת הסחורות שלה וממשיכה לסחוב אותה לבדה בעקבות הצבאות הנלחמים.</p> <p>— <u>הדמות מכוונת על ידי רצון מרכזי אחד</u>: הדמות אינה מורכבת, יש לה מניע אחד בולט שמוביל אותה לאורך כל המחזה. גם אם מתעורר קונפליקט בדרכה למטרה, היא מדחיקה אותו וממשיכה בשלה.</p> <p>הרצון המרכזי שמניע את אמא קוראז' הוא לעשות רווחים מהמלחמה. כאשר בנה (האמצעי) שוייצרקאז נתפס ועומדים להוציאו להורג, יש באפשרותה לשחד את הרב סמל ולהציל את חייו. היא יכולה להשיג את הכסף אם תמכור את עגלת הסחורות שלה, אך היא מאבדת זמן יקר בהתמקחות על העגלה — מקור פרנסתה, ובינתיים בנה מוצא להורג.</p> <p>דוגמה 3: הדמות: נורה, המחזה בית הבובות, מחזאי איבסן, <u>הסגנון הראליסטי האמצעים</u></p> <p>— <u>כל דמות מעוגנת במקום ובזמן ספציפיים</u>: נורה ממוקמת במחצית השנייה של המאה ה-19, בעיר בצפון נורבגיה.</p> <p>— <u>הדמות מורכבת ומלאה</u>: יש לה קונפליקטים ועליה להכריע ביניהם. הקונפליקט המרכזי של נורה הוא מול קרוגסטאד שסוחט אותה. היא מתלבטת אם לגלות לבעלה שלקחה הלוואה כדי להציל את חייו.</p> <p>— <u>לכל דמות אפיון ייחודי</u>: תכונות, אופי, לשון, רקע ומניעים פסיכולוגיים נורה גדלה ללא אם, עם אב בנקאי שפינק אותה, אך לא השאיר לה הרבה כסף. היא התחננה צעירה. כלפי חוץ היא אישה בורגנית קונפורמית, יפה, קצת בזבזנית אך אישה ואם מסורה. במהלך המחזה נחשפים הסודות והשקרים שהסתירה מפני בעלה, והיא מתגלה כאישה אמיצה, יוצאת דופן ונון קונפורמיסטית.</p> <p>— <u>הדמות עוברת התפתחות במהלך המחזה</u>: התגובה של בעלה למכתבים של קרוגסטאד גורמת לנורה להבין שתפיסת עולמם שונה לגמרי ושבינה לבין בעלה פעורה תהום. בעקבות זאת היא מחליטה לעזוב את הבית ואת משפחתה.</p>	
<p>ב. יש להציג מאפיין דומה אחד או הבדל אחד בין עיצוב הדמות שבחר ובין עיצוב דמות בסגנון אחר:</p> <p><u>הבדלים בין עיצוב הדמות בסגנון האבסורד ובין עיצובה בסגנון הראליסטי</u></p> <p>— בסגנון הראליסטי הדמות מורכבת ומלאה, ובסגנון האבסורד — פשוטה ושטוחה.</p> <p>— בסגנון הראליסטי לדמות יש עבר, היא נטועה במקום ספציפי ובתקופה ספציפית ואינה תלושה כמו בסגנון האבסורד.</p> <p>— בסגנון הראליסטי האישיות של הדמות מובנת ומבוססת על מניעים, דחפים ורצונות, ויש לה זהות. היא אינה חסרת פשר וחסרת אפיונים פסיכולוגיים ברורים כמו בסגנון האבסורד.</p> <p>— בסגנון הראליסטי הדמות עוברת התפתחות במהלך המחזה, ובסגנון האבסורד הדמות אינה מתפתחת.</p>	

המטלה	סעיף
<p><u>מאפיין דומה בין עיצוב הדמות בסגנון האבסורד ובין עיצובה בסגנון האפי</u></p> <p>– בשני הסגנונות הדמות אינה מתפתחת ואינה משתנה.</p> <p><u>ההבדלים בין עיצוב הדמות בסגנון אבסורד ובין עיצובה בסגנון האפי</u></p> <p>– בסגנון האפי לדמות יש מטרה ברורה שמובילה אותה לאורך כל המחזה. בסגנון האבסורד המטרות והמניעים של הדמות אינם ברורים ואינם מובילים לשום מקום.</p> <p>– לדמות בתאטרון האפי יש מאפיינים שיוכיים מובהקים. היא ממוקמת בתקופה, חברה, מעמד ומקום ספציפיים. הדמות בתאטרון האבסורד תלושה ואין לה מאפיינים מובהקים שמשייכים אותה למציאות מסוימת, היא חסרת ביוגרפיה וחסרת עבר ועתיד.</p> <p><u>מאפיינים דומים בין עיצוב הדמות בסגנון האפי ובין עיצובה בסגנון הראליסטי</u></p> <p>– לדמות יש עבר והיא נטועה במקום ובתקופה ספציפיים.</p> <p>– האישיות של הדמות מובנת ומבוססת על מניעים, דחפים ורצונות.</p> <p><u>הבדלים בין עיצוב הדמות בסגנון האפי ובין עיצובה בסגנון הראליסטי</u></p> <p>– הדמות בסגנון הראליסטי עוברת התפתחות במהלך המחזה, ואילו הדמות בסגנון האפי אינה מתפתחת.</p> <p>– הדמות בסגנון הראליסטי מורכבת, יש לה מגוון מניעים ותגובות ויש לה קונפליקטים שעליה להכריע ביניהם. הדמות בסגנון האפי פשוטה ומונעת על ידי רצון בסיסי אחד.</p>	

פרק רביעי – דרמה עברית ותאטרון ישראלי, תאטרון יהודי

התלמיד צריך לענות על אחת מהשאלות 10-12.

10. יחיד מול חברה

המטלה	סעיף
<p>א. יש להסביר את הקונפליקט בין היחיד לחברה במחזה/בהצגה: דוגמה: המחזה "משחקים בחצר האחורית", מחזאית עדנה מזי"א, בימוי נועם שמואל. במחזה נערה/אישה (הנאנסת והתובעת) שעומדת יחידה מול חברה גברית דורסנית הרואה באישה אובייקט מיני. הנערים בגן המשחקים אנסו את הנערה, וגם התובעת במשפט מותקפת על ידי השובניזם של הסנגורים.</p>	
<p>ב. יש להסביר ולהדגים כיצד הקונפליקט בין היחיד לחברה מבוטא באמצעות שני מרכיבים תאטרוניים: מבנה העלילה – המחזה בנוי כשתי עלילות המשולבות זו בזו. עלילת האונס הקבוצתי של דבורי על ידי ארבעת הנערים, ועלילת המשפט שנערך לנערים באשמת האונס. בשתי העלילות דבורי יחידה מול חברה גברית דורסנית, המשתמשת בקוד ערכי גברי ומאשים אותה במה שקרה. – בשתי העלילות מוצגת דמות נשית בודדה מול ארבע דמויות גבריות. למשל בסצנה המתרחשת בגינת היישוב, דבורי מעוצבת כדמות בודדה וחריגה. לעומתה בעיצוב הבנים מודגש העניין הקבוצתי של מיטב הנוער טרם גיוסם – הם מודעים לכוחם, לחיוניותם ולמקובלותם. עיצוב הדמות דבורי מעוצבת כנערה חריגה, לא מקובלת, בלי אבא, מעין ילדת חוץ בקיבוץ. היא אינה שותפה לחברת הילדים ומנסה למצוא חן בעיני נער מבוגר ממנה ובעיני שלושת חבריו שרואים בה ילדה זרה, בודדה שאפשר לנצל אותה מינית, בלי להיענש. מיזנסצנה ברוב הסצנות הנערים מקיפים את דבורי מכל הכיוונים ויוצרים תחושה שהיא לכודה ביניהם. למשל כאשר הם משחקים ביניהם ב"חממות" עם הכדור, היא נמצאת באמצע, לכן היא מאוימת ועלולה להיפגע. תפאורה פריט תפאורה מרכזי הוא הנדנדה היורדת מהתקרה, שרק דבורי משתמשת בה. הנדנדה מייצגת את דמותה ואת מצבה. ההתנדנדות עליה מסמלת את דבורי מצד אחד כנערה ילדותית ומצד אחר כנועזת ומסתכנת. בשלב מסוים ארבעת הנערים מנדנדים בעוצמה מטורפת את הנדנדה שדבורי יושבת עליה. תלבושות דבורי לובשת חולצת טריקו אדומה בעלת מפתח רחב החושפת לעתים כתף, חצאית קצרצרה ונעליים גבוהות וכבדות המבליטות את רגליה הדקות. שילוב זה מאפשר למתבונן (הנערים, הקהל) להתמקד בהיבט המפתה, המשוחרר והחושפני של הופעתה ולהתעלם לכאורה מההיבט הנערי, השברירי – נערה שמנסה להידמות לנערות אחרות בנות גילה. ההתמקדות בהיבט המיני של הופעתה מבליט את היותה אובייקט מיני מול חברה גברית.</p>	

11. אמירה אוניברסלית בתאטרון הישראלי

המטלה	סעיף
<p>א. יש להסביר את האמירה האוניברסלית במחזה/בהצגה: דוגמה 1: המחזה/ההצגה "הרטיטי את לבי", מחזאי חנוך לוין, במאי אודי בן משה. האדם באשר הוא קָמָה ומשתוקק לאהבה. הוא נזקק לתשומת לב, ליחס אישי ולהשתייך למישהו/מישהי. לכמיהה לאהבה יש מגוון ביטויים רגשיים – השפלה, תשוקה, תסכול – המאפיינים את היחסים הבין-אישיים בעולם כולו.</p>	
<p>ב. יש להסביר ולהדגים כיצד האמירה האוניברסלית מבוטאת באמצעות שני מרכיבים דרמטיים: מקום העלילה – רחוב, סף ביתה של לָלְלָה, או סף חדרו של פשוניאק. מקומות אלה מדגישים את המצאותם של הדמויות על ספה של אהבה, במצב של כמיהה ותסכול. – בהצגה המרחב הבימתי מעוצב באופן מינימלי, הוא מוגדר על ידי דלת שאינה מובילה לשום מקום וחלון תלוי ומואר, המסמן את נוכחותה של לללה בבית. מינימליות זו יוצרת תחושה שהעלילה יכולה להתרחש בכל מקום, והדלת שאינה מובילה לשום מקום משקפת את חוסר היכולת להגיע למימוש האהבה. עיצוב הדמויות – הדמויות גרוטסקיות, ארכיטיפים מוכרים: למקה השופט המאוהב באהבה, לללה האישה הנשגבת הנאהבת והבלתי מושגת, ככה ככה האישה המשעממת העייפה מן החיים, והמחזרים מייצגי הגבריות הכובשת הבאים מכל קצות תבל (איטליה, ספרד, טורקיה, יגוסלביה, אלבניה). – הבחירה בשמות חסרי משמעות, הנשמעים כהברות או צלילים מהדהדים ומרמזים על אופי הדמויות בהקשר לאהבה: השם לָלְלָה (הזמרת), מבטא שירה, כמיהה, השם ככה ככה – מבטא השלמה, התפשרות על בינוניות ותסכול. – הדמויות של למקה ושל פשוניאק מציגים שתי אלטרנטיבות למימוש האהבה: האחת – נישואין לאישה טרחנית, משעממת ומנדנדת, שהחיים אתה לעולם אינם מתעלים מעבר ל"ככה ככה", או רווקות נצחית עם פנטזיה אוטופית על האישה המושלמת ואי-נכונות לוותר על החלום. קונפליקט – במהלך המחזה פשוניאק עוזב את אשתו "ככה ככה" ומתלבט אם לחפש אהבה וריגושים חדשים או לחזור לחיקה של "ככה ככה". התלבטות זו מבוטאת את הקונפליקט האוניברסלי בין הרצון להישאר עם המוכר ובין השאיפה לחידוש וריגוש באהבה.</p>	

המטלה	סעיף
<p>א. – יש להדגים ולהסביר את הדומה בין הטקס היהודי שבחר ובין הצגת תאטרון. – יש לבסס את התשובה על שניים מהמרכיבים התאטרוניים: מבנה עלילה, שיח דרמטי, מיזנסצנה, אבזרים. דוגמה 1: ליל הסדר <u>מבנה העלילה</u> – ליל הסדר מתנהל על פי 15 "סצנות" מוגדרות שהסדר שלהן קבוע כל "סצנה" מובילה ל"סצנה" הבאה, ויחד הן 15 שלבים המובילים לחירות ולגאולה. קדש – עריכת קידוש על היין ושתיית כוס ראשונה; ורחץ – נטילת ידיים ללא ברכה לפני אכילת כרפס; כרפס – ברכת בורא פרי האדמה ואכילת כרפס; יחץ – חציית המצה האמצעית והטמנת החלק הגדול לאפיקומן; מגיד – קריאת עיקר ההגדה; רחצה – נטילת ידיים עם ברכה לפני אכילת המצה; מוציא – ברכת המוציא לחם מן הארץ; מצה – ברכת אשר קידשנו במצוותיו וציוונו על אכילת מצה ואכילתה; מרור – ברכה ואכילת כזית מרור; כורך – אכילת כריך של מצה, מרור וחרוסת; שולחן עורך – סעודת החג; צפון – אכילת האפיקומן; ברך – ברכת המזון; הלל – אמירת הלל; נרצה – סיום הסדר בתפילה לגאולה שלמה. – הטקס בהגדה בנוי על פי סדר מסוים: מהלילה הזה (ליל הסדר) חוזרים אל ראשית ההיסטוריה היהודית, דרך שעבוד מצרים, יציאת מצרים, קבלת התורה, ארץ-ישראל ובית המקדש, ומסיימים בימינו אלה ובתפילה לגאולה שלמה. <u>שיח דרמטי:</u> ההגדה משמשת מעין מחזה עם הוראות במה, משום שהיא מכילה טקסט הנאמר על ידי כמה דוברים. – לדוגמה "על ארבעה בנים" מציג ארבע גישות שונות לתורה, למצוות ולסיפור יציאת מצרים, ארבעת הבנים (חכם, רשע, תם ושאינו יודע לשאול) מציגים כל אחד את גישתו. – דוגמה אחרת לשיח היא ארבע הקושיות שבהן צעיר המסובים שואל ארבע שאלות על ייחודו של ליל הסדר, וכל המסובים עונים לו. <u>מיזנסצנה:</u> לליל הסדר יש "הוראות ביצוע" ייחודיות: כל המשתתפים מסובים סביב שולחן הסדר; את כוסות היין שותים בהסבה לשמאל בזמנים שונים במהלך הסדר; את הידיים נוטלים בקערה; טובלים את הכרפס; חוצים את המצה האמצעית; מגלים ומגביהים את המצות; מסירים את קערת הסדר מהשולחן ומחזירים אותה; מכסים את המצות; מגביהים את כוס היין; בעת מניין המכות נוהגים לטבול אצבע בכוס יין לכל מכה ולנערה מחוץ לכוס; עורך הסדר מצביע על המאכלים ומסביר לכלל היושבים מדוע הם נמצאים שם; פותחים את הדלת לאליהו הנביא בבקשת "שפוך חמתך". <u>אבזרים:</u> לליל הסדר אבזרים ייחודיים, לחלקם יש תפקיד ממשי ולחלקם תפקיד סמלי: למשל קערת הסדר שבה מקום מיוחד לכל אחד מסימני החג (זרוע, ביצה, מרור...); ההגדה של פסח, שממנה קוראים את הטקסט ושעל פיה מנהלים את הטקס; מעטפת מיוחדת למצות המחולקת לשלוש "קומות" המסמלות כהן, לוי וישראל; גביע היין של אליהו הנביא המסמל את הציפייה לגאולה.</p>	

המטלה	סעיף
<p>דוגמה 2: חופה וקידושין <u>מבנה העלילה</u></p> <p>— טקס הנישואין מתנהל על פי שלבים או "סצנות" שבמהלכם שני רווקים המגיעים לחופה הופכים לבני זוג, למשפחה. השלבים: חתימה על הכתובה, הובלת הזוג אל החופה וכיסוי הכלה, סיבובי הכלה, קידושין (מתן הטבעת), ברכת שהחיינו, הקראת הכתובה, שבע ברכות, שבירת הכוס, חדר ייחוד. חלק מהשלבים חיוניים לתוקפו של הטקס וחלקם הם בגדר מנהג ומסורת.</p> <p>— הטקס "מספר" את סיפורה של המשפחה החדשה שנוצרת במהלכו. השלבים השונים תואמים את השלבים שעברו בני הזוג בחייהם עד להקמת בית עצמאי והברכות לעתיד. החתן והכלה מגיעים לחופה כשהם מלווים במי שליוו אותם במהלך חייהם: הורים, בני משפחה, חברים והציבור הרחב; לפי המנהג החתן הולך קודם אל הכלה ומכסה את פניה בהינומה. הליכה המסמלת מעין חיזור, התייצבותה מתחת לחופה לצד החתן מבטאת את ההיענות; העמידה מתחת לחופה מבטאת סדר משפחתי חדש; הקידושין ומתן הטבעת – במסגרתם מתחייבים בני הזוג לייחד עצמם זה לזה; הקראת הכתובה ומסירתה – מעגנת את ההתחייבות בין בני הזוג בחוזה; אמירת שבע ברכות, לגימה מהיין ושבירת הכוס שלאחריה מסתיימת החופה והזוג הולך לדרכו כזוג בוגר ומאוחד בלי ליווי של ההורים.</p> <p><u>שיח דרמטי:</u> הטקס כולו מתנהל על ידי הרב המחלק מעין "הוראות במה" למשתתפים. במהלך הטקס נאמרים טקסטים שונים על ידי כמה דוברים. למשל:</p> <p>— אמירה שיוצרת שינוי ונמצאת במרכז הטקס מתרחשת כאשר החתן אומר לכלה בעת ענידת הטבעת: "הרי את מקודשת לי" והעדים (הקהל) עונים: "מקודשת, מקודשת, מקודשת".</p> <p>— באמירת "שבע ברכות" משתתפים בדרך כלל בני משפחה ומכובדים מהקהל. תוכן הברכות עובר מעיסוק בבריאת העולם אל בריאת האדם, קיבוץ עם ישראל ואהבת הזוג הספציפי, ויוצר בכך השוואה בין מעשה הבריאה ובין היצירה החדשה, הקמת בית בישראל.</p> <p>— אמירת "אם אשכחך ירושלים" על ידי החתן לפני שבירת הכוס, ממקמת את האירוע הפרטי בהקשר היסטורי דתי רחב יותר – חורבן ירושלים.</p> <p><u>מיזנסצנה:</u> במהלך הטקס יש העמדות ותנועות של המשתתפים שתפקידן לחבר את שני היחידים לזוג.</p> <p>— לרוב מתנהלת תהלוכה של שירים וריקודים, בני משפחה וחברים המלווים את החתן ואת הכלה, כשלצדם ההורים, אל החופה. בדומה למלך ומלכה הצועדים אל הכתרתם או כביטוי לשושלת הדורות ולהמשכיות.</p> <p>— טקס כיסוי הכלה בהינומה על ידי החתן: החתן מסמן את הכלה ומבדיל אותה משאר הנשים.</p> <p>— העמדה מתחת לחופה: החתן והכלה זה לצדו של זה, ההורים לצדם ומסדר הקידושין לפנייהם כשפניו אל הזוג. צורת העמדה המבטאת את הסדר המשפחתי החדש ואת התרכזות כל הנוכחים בזוג ובמעשה הקידושין.</p> <p>— מנהג סיבובי הכלה: כאשר הכלה מגיעה לחופה, היא סובבת סביב החתן שבעה סיבובים. הסיבובים מסמלים את הקשר ההולך ונרקם בין בני הזוג או את היענות הכלה לחיזוריו של החתן.</p> <p><u>אבזרים:</u> יש אבזרים שיש להם תפקיד ממשי במהלך הטקס, ויש אבזרים שיש להם ערך סמלי, למשל:</p> <p>— הטבעת היא אמצעי הקניין שבאמצעותו מתבצע אקט הנישואין; הכתובה היא חוזה הנישואין.</p> <p>— אבזרים סמליים הם: החופה שהיא מעין בית שאליו נכנסים בני הזוג או אליו החתן מכניס את הכלה; הכוס שהחתן שובר היא סמל לחורבן ירושלים, או סמל למעשה שאין להשיב, או ביטוי לניפוץ המחיצה האחרונה בין החתן והכלה.</p>	<p>א.</p>

המטלה	סעיף
<p>יש להסביר במה הטקס היהודי שונה מהצגת תאטרון:</p> <p>יש להתייחס לאחד מההיבטים: קהל או חיקוי קהל</p> <p>בהצגת תאטרון – יש חלוקה ברורה של הנוכחים: הקהל צופה בהצגה, והשחקנים משתתפים בה. בטקס היהודי – הצופה הנצחי שלמענו פועלים, המתבונן העיקרי הוא האל וגם אם יש מי שמנהל את הטקס, או מי שפעיל יותר בו, לכל הנוכחים יש תפקיד, הם "מציגים" את מעשה האמונה בפני האל.</p> <p>בליל הסדר גם אם יש משתתפים שאינם קוראים באופן פעיל חלקים בהגדה, הם חלק משולחן הסדר. חלק הכרחי מהטקס של "כולנו מסובין".</p> <p>בחופה וקידושין הנישואין נערכים בפני האל – "הצופה", המשתתפים הם החתן והכלה, העדים, הרב, ההורים וגם שאר ציבור הנוכחים (הקרובים, החברים והמכרים) המלווים את הזוג לחופה ומשמחים את החתן והכלה בריקוד ובשירה.</p> <p>חיקוי</p> <p>בהצגת תאטרון יש חיקוי של פעולה, ואילו בטקס היהודי יש עשייה ממשית בהווה, ביצוע של פעולה ולא רק חיקוי פעולה מן העבר.</p> <p>בליל הסדר המשתתפים לא רק משחזרים את יציאת מצרים, אלא מבצעים פעולה של יציאה מעבדות לחירות המתחדשת מדי שנה, קיום הטקס ברצף לאורך שנים הוא שיוביל אל הגאולה בעתיד.</p> <p>חופה וקידושין שני רווקים מגיעים לחופה, ויוצאים ממנה כזוג נשוי, כמשפחה מאוחדת.</p>	<p>ב.</p>